

POSTANOWIENIE

24 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 24 marca 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa A.M.
przeciwko P. spółce akcyjnej w W.
i Samodzielnemu Publicznemu Szpitalowi [...] w K.
o zapłatę i ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej A.M.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z 7 sierpnia 2023 r., I ACa 1723/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. nie obciąża powódki kosztami postępowania kasacyjnego.**

(M.M.)

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 7 sierpnia 2023 r. powódka A. M. wniosła o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Zdaniem skarżącej w sprawie występuje następujące istotne zagadnienie prawne polegające na konieczności udzielania odpowiedzi na pytanie: Czy brak udzielenia przez pacjenta (przedstawicieli ustawowych pacjenta) zgody na leczenie o charakterze uświadomionym i rozpoczęcie procesu leczenia bez odebrania tego

rodzaju zgody przesądza o tym, że działania lekarzy noszą znamiona czynu zabronionego, a tym samym uzasadniona jest odpowiedzialność deliktowa placówki medycznej lub jej ubezpieczyciela oraz ich odpowiedzialność na przyszłość; innymi słowy czy - bez wyrażenia przez pacjenta świadomej zgody na zabieg - placówka medyczna odpowiada nie tylko za działania wypełniające znamiona błędu medycznego, ale także za wszystkie powikłania, które pozostają w związku przyczynowo - skutkowym z przeprowadzonym - nawet w pełni prawidłowo i zgodnie z zasadami wiedzy medycznej – zabiegiem?

Ponadto powódka wskazała na istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj.: 1) art. 31 ust. 1 w zw. z art. 34 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz art. 9 ust. 1 w zw. z art. 16 w zw. z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta w zakresie oceny skutków prawnych braku udzielenia przez pacjenta (przedstawicieli ustawowych pacjenta) zgody na leczenie o charakterze uświadomionym i wpływu braku tego rodzaju zgody na ocenę bezprawności działań medycznych; 2) art. 444 § 1 i 2 w zw. z art. 445 § 1 k.c. oraz art. 4 ust. 1 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta w zakresie oceny, czy - w sytuacji jednoczesnego doznania przez pacjenta uszczerbku na zdrowiu i naruszenia praw pacjenta - zasądzone zadośćuczynienie powinno uwzględniać całość krzywdy pacjenta doznanej wskutek wadliwego leczenia, a więc zarówno naruszenie jego prawa do prawidłowego leczenia jak i skutek wadliwego działania szpitala w postaci utraty zdrowia pacjenta, czy też powinny być przyznawane dwa odmienne zadośćuczynienia za dwie odmienne krzywdy?

Pozwany P. spółka akcyjna w W. w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia (środek prawny), nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa,

jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. np. postanowienia SN: z 22 marca 2007 r., III CZ 16/07; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 7 lipca 2022 r., I CSK 2151/22; z 28 września 2023 r. I CSK 6680/22, i z 12 stycznia 2024 r., I CSK 2817/23).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. „przedsądu” ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie wystąpienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. np. postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas nierozstrzygnięte w orzecznictwie, a zatem takie, które cechuje się przymiotem nowości i którego wyjaśnienie może sprzyjać rozwojowi prawa (zob. np. postanowienia SN: z 21 stycznia 2022 r., I CSK 1285/22; z 24 kwietnia 2023 r., I CSK 4950/22; z 20 grudnia 2023 r., I CSK 4003/23).

Powołanie się na przyczynę kasacyjną wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Zagadnienie prawne powinno przy tym zostać oparte na konkretnych, powołanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisach prawa, które jednocześnie pozostają w związku z podstawami wniesionego środka prawnego. Zagadnienie takie musi zostać ujęte w sposób abstrakcyjny - tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólniejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest także powołanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen przedstawionego problemu i zaprezentowanie możliwych kierunków interpretacyjnych (zob. np. postanowienia SN: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; z 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13; z 16 grudnia 2021 r., V CSK 289/21; z 23 grudnia 2022 r., I CSK 3245/22; z 14 czerwca 2023 r., I CSK 1253/23; z 4 września 2023 r., I CSK 1862/23; z 31 stycznia 2024 r., I CSK 2718/23).

Ponadto zagadnienie prawne musi mieć charakter ściśle jurydyczny dający się przedstawić w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (zob. postanowienia SN: z 13 stycznia 2023 r., I CSK 1826/22, i z 26 maja 2023 r., I CSK 4904/22) oraz nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. np. postanowienia SN: z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, i z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20).

Skarżąca nie wykazała, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne w rozumieniu przedstawionym powyżej. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadza się w zasadzie do powołania treści określonych przepisów oraz stanowiska powódki co do ich interpretacji. Skarżąca nie przedstawiła natomiast stosownej argumentacji jurydycznej wskazującej, że zaprezentowane zagadnienie ma charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że istnieją co najmniej dwie równorzędne możliwości jego rozstrzygnięcia. Innymi słowy nie przedstawiła argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen zaprezentowanego problemu. Uzasadnienie przedmiotowego wniosku nie zawiera także jakiegokolwiek odwołania do poglądów prezentowanych w doktrynie

odnoszących się do poniesionej kwestii oraz nie wyjaśnia, w jaki sposób jej rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa.

Sąd Najwyższy wyjaśnił już, że uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia stanowiące powikłanie (następstwo powikłania) związane z podjętym leczeniem nie mogą być co do zasady postrzegane jako następstwo nieudzielenia należytej informacji o tym powikłaniu. O zależności przyczynowej między nimi można by mówić tylko wtedy, gdyby istniały wystarczające podstawy do przyjęcia, że w razie udzielenia należytej informacji pacjent odmówiłby zgody na świadczenie. Określona w art. 444 i 445 § 1 k.c. odpowiedzialność za szkodę majątkową i niemajątkową związaną z uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia powstaje wtedy, gdy szkoda ta (szkoda na osobie) jest normalnym następstwem działania lub zaniechania, z którym ustawa wiąże odpowiedzialność deliktową. Chodzi tu m.in. o szkody, które są normalnym następstwem błędu medycznego popełnionego przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych. Czym innym jest natomiast odpowiedzialność za zawinione naruszenie prawa pacjenta do wyrażenia zgody na udzielenie świadczeń zdrowotnych lub ich odmowy, po uzyskaniu odpowiedniej informacji, polegająca na tym, że Sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 k.c. (zob. wyrok SN z 19 czerwca 2019 r., II CSK 279/18, OSNC 2020, nr 5, poz. 43).

Podobne stanowisko Sąd Najwyższy zajął w wyroku z 20 lutego 2024 r., II CSKP 1271/22 (OSNC 2024, nr 11, poz. 111), w którym stwierdzono, że uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, będące skutkiem powikłania, mogą być postrzegane jako następstwo nieudzielenia należytej informacji o tym powikłaniu tylko w razie wystarczających podstaw do przyjęcia, że w przypadku udzielenia należytej informacji pacjent odmówiłby zgody na świadczenie.

Powołanie się na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych,

które należy przytoczyć (zob. m.in. postanowienia SN: z 8 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 13 października 2023, I CSK 2890/23; z 30 listopada 2023 r., I CSK 5560/22, i z 21 grudnia 2023 r., I CSK 3439/23). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09; z 9 listopada 2023 r., I CSK 6588/22).

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z 20 września 2023 r., I CSK 5136/22, potrzeba, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. oznacza, że określony przepis, istotny z punktu widzenia podstawy prawnej zaskarżonego orzeczenia, może być rozumiany na różne sposoby, a orzecznictwo i nauka prawa albo nie wypracowały w tym przedmiocie żadnego poglądu, albo prezentują rozbieżne stanowiska. W konsekwencji przyjąć należy, że nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, podobnie jak nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy co do podnoszonych kwestii wyraził już swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę przyjętego stanowiska (zob. m.in. postanowienia SN: z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14; z 30 listopada 2023 r., I CSK 6472/22).

Wywody skarżącej nie czynią zadość wskazanym wymaganiom. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powódka powołała – jak sama zaznaczyła - tytułem przykładu określone orzeczenia Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych, ale nie wyjaśniła jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w jej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w judykaturze sądowej i na czym rozbieżność ta polega. Uzasadnienie to nie zawiera także wystarczającej argumentacji wskazującej, że dany przepis – oceniany samodzielnie – wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi natomiast wątpliwości, że podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ma za przedmiot analizę konkretnych przepisów i do tego się ogranicza, a więc nie polega na jednoczesnej

wykładni kilku przepisów i poszukiwaniu na tej podstawie określonej normy prawnej (zob. np.: postanowienie SN z 7 czerwca 2023 r., I CSK 787/23).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono przy tym, że roszczenie o zadośćuczynienie, będące następstwem naruszenia praw pacjenta, o którym stanowi art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta oraz roszczenie o zadośćuczynienie wynikające z art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 444 § 1 k.c. mają odrębny charakter i określają zasady odpowiedzialności sprawców za odrębne czyny bezprawne. W pierwszym przypadku czyn bezprawny polega na zawinionym spowodowaniu uszkodzenia ciała lub wywołaniu rozstroju zdrowia przez wadliwe leczenie, w drugim zaś na naruszeniu prawa pacjenta do informacji, niezależnie od ostatecznej skuteczności przeprowadzonego zabiegu (zob. postanowienie SN z 9 października 2020 r., II CSK 51/20, i cytowane tam orzecznictwo).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

Maciej Kowalski

(a.z.)

[a.ł]